

Västerbottniskt näringsliv.

Den 1 maj 1941.

Amanuens Axel Carlsson i Industriens utredningsinstitut har gjort en undersökning om det västerbottniska näringslivets struktur och framlägger här resultatet av undersökningen.

I.

Inom skilda geografiska områden i giva olikartade produktionsförutsättningar sin skiftande prägel åt näringslivet. Säsom måtare av näringslivets utveckling inom olika landsdelar är därför den svenska, mycket utförliga, ekonomiska och sociala statistiken för lokala enheter av stort värde. Den regionindelning, som bestäms av de ekonomisk-geografiska faktorerna, överensstämmer emellertid mera sällan med rikets indelning i administrativt hänseende. Statistiken, vilken redovisas länsvis, giver därför ej alltid, allra minst löskyrt ur sitt sammanhang, en rättvisande och fullständig bild av näringslivet inom olika landsdelar. Huvudlinjerna i den regionala ekonomiska utvecklingen äro dock tydligt framträdande, och på många punkter är det även möjligt att med bestämdhet fastställa näringslivets särdrag inom länen.

Västerbotten bildar som län betraktat en förhållandevis väl avgränsad ekonomisk enhet. Västerbottens näringsliv uppvisar även ovanligt intressanta utvecklingstendenser. I en uppsats i årets första nummer av Ekonomisk Tidskrift, där professor Johan Akerman i Lund analyserar de svenska länens ekonomiska utveckling, kommer Västerbottens särställning mycket klart till synes. Särskilt påfallande är den i förhållande till länen i övrigt ovanligt kraftiga expansion, som framförallt de industriella näringarna i Västerbotten uppvisat under tiden från förra kriget fram till slutet av 1930-talet. De indextal, som länsvis beräknats för näringslivets uppsving, placera Västerbotten långt framom övriga län. Uppsvingsindex, innefattande bland annat skördevärdet, industriens tillverkningsvärde och antalet understödstagare, utgör för Västerbotten 112, d. v. s. ligger 12 procent över medeltalet 100. Det västerbottniska näringslivets expansionstakt framgår tydligast vid jämförelse med siffrorna för Västmanland, vilket län kommer närmast Västerbotten med ett index på 106,6 proc. I övrigt nå endast fem län nämnvärt över medelsiffran 100. Anmärkningsvärt är, att fränsett Västerbotten, alla norrlandslän ligga i botten på skalan och uppvisa en tillbakagång under perioden med cirka 5 proc. De mycket gynnsamma talen för den ekonomiska utvecklingen i Västerbotten motivera en närmare granskning av länets näringsliv.

Västerbotten är i själva verket ett jordbrukslän framför andra. Enligt 1930 års folkräkning försörjdes inom jordbruket 58,6 proc. av den västerbottniska befolkningen. Med denna siffra intager Västerbotten platsen som det mest jordbruksbetonade länet i riket. Detta betyder dock endast, att Västerbotten kommer främst, när det gäller det relativa antalet personer, som hämta sin försörjning ur jord- och skogsbruk. Vad beträffar skördevärdet per individ bland den jordbrukande

befolkningen är förhållandet snarast det omvända: år 1937 låg Västerbotten i detta hänseende näst sist bland länen med ett genomsnittligt värde av 235 kr. Endast Jämtland uppvisade detta år med 215 kr. ett lägre tal. Medeltalet för riket utgjorde samtidigt 560, och högst låg Malmöhus län med ett skördevärde av 1.220 kr. per individ inom jordbruket. Den årliga skörden är emellertid i Västerbotten mycket stabil. Dess värde har under mellankrigsperioden sjunkit med endast en procent, vilket bland samtliga län är den relativt minsta tillbakagången. Skördevärdet för riket har under samma tid minskat med 9 proc. Både jordbruksbefolkningens höga antal och avkastningens fasthet äro i Västerbotten uttryck för jordbrukets karaktär av kombinerad försörjningskälla men även för näringsgrenens relativa överbefolkning. I detta konstatrande ligger även en antydning om, med vilka problem jordbrukets utveckling här är förknippad, nämligen dels i vad mån skogsbruket i framtiden kan i samma utsträckning som hittills ge kompletterande arbetstillfällen åt jordbruksbefolkningen, dels i vilken takt rationaliseringen inom jordbruket kan fortskrida.

Industri och hantverk gävo år 1930 i Västerbotten bärning åt en förhållandevis begränsad del av befolkningen, nämligen omkring 21 procent. Endast i Jämtland och på Gotland underskreds denna siffra. Den ökade industrialiseringen av länet under 1930-talet har sannolikt höjt densamma med några enheter. Det råder icke tvivel om, att det gynnsamma ekonomiska läge, som enligt statistiken tillkommer Västerbotten, till mycket väsentlig del betingas just av den industriella produktionens tillväxt. Starkast har givetvis medverkat tillkomsten av den kraftigt expanderande Bolidenindustrien med

ANNEFOTO
Ruth Ottilia Waernell

Jag önskar att Stomatol hade funnits i min barndom

och att vi även då haft skickliga tandläkare, så hade jag nu på gamla dagar också kunnat ha egna, starka tänder... När jag ser hur friska och vackra tänder man kan ha, om man sköter dem ordentligt, råder jag alla - ungdomar såväl som vuxna - att regelbundet gå till tandläkaren samt morgon och kväll borsta tänderna och skölja munnen med

dess höga tillverkningsvärde. Utjämnade årtal visa, att industriproduktionens värde i Västerbotten från perioden 1924-29 till åren 1934-37 i det närmaste fördubblats, medan detsamma för landet i dess helhet stigit med endast 30 procent. Industrierbetarantalet har samtidigt stigit kraftigt, dock icke i samma takt som värdesiffrorna. Sysselsättningsökningen är i Västerbotten ungefär densamma som i riket i dess helhet eller respektive 20 och 18 procent. Detta tyder på, att de nya Västerbottens-industrierna krävt förhållandevis mera kapital pr arbetsinsats är vad fallet varit i landet i allmänhet. Arbetarantalet inom industrien visar dock här i Västerbotten en annan utvecklingstendens än inom norrlandsläna i övrigt; i Västerbottens län har under trycket av skogsnäringens råvarukris det totala industrierbetarantalet under jämförelseperioden gått tillbaka med respektive 9, 7 och 6 procent. Träindustriens konjunktur karakteriseras givetvis även i Västerbotten av vikande sysselsättningstal inom denna näringsgren. I för-

Byggnadsindustrin måste åter igång.

DISKUSSION PÅ NATIONALEKONOMISKA FÖRENINGEN.

Statsrådet Möller: arbetslösheten är en lyx, som samhället ej har råd med.

Situationen på arbetsmarknaden och byggnadsverksamheten diskuterades på tisdagskvällen på nationalekonomiska föreningen i närvaro av bl. a. kronprinsen, statsråden Domö och Ewerlöf samt statssekreterare Erlander. Statsrådet Möller var inledare. Han gav några inblickar i vad som kan väntas i fråga om den bebådade propositionen om byggnadsverksamheten. Debatten blev till stor del ett meningsutbyte mellan direktör Söderbäck i Arbetsgivareföreningen och LO-ordföranden Aug. Lindberg.

Statsrådet Möller.

Statsrådet Möller besvarade först frågan, om vi kunna tala om en krisarbetslöshet i Sverige just nu. Han framhöll att arbetslösheten f. n. är koncentrerad till vissa verksamhetsområden och orter i motsats till krisen 1931, då den var tämligen jämnt fördelad över landet och näringslivet. En jämförelse med siffrorna då skulle snarast tyda på att vårt arbetslöshetsproblem är av ringa storleksordning, sade tal. Detta är både sant och osant, ty arbetslösheten nu ser ut på ett helt annat sätt än då. Det är i synnerhet byggnadsindustrin som är drabbad. Om vi skola kunna tala om en krisarbetslöshet, så är det i fråga om denna industri.

I fråga om den arbetslöshetspolitik, som skall bedrivas, uttalade statsrådet, att man rätteligen ej bör tala arbetslöshet över huvud taget. Arbetslöshet är en lyx, som ej samhället har råd med, och målet skall vara att häva den.

Omfañget av sysselsättningspolitiken har hittills varit alltför ringa. I fråga om de arbeten man skall be-

driva, framhöll tal., anläggningsarbeten, skogsarbeten, arbeten på skogsvägar, dikningar, arbeten på torvmossar m. m. Vidare är det rätt naturligt att staten ger stöd åt nyproduktion, där så är påkallat. Därigenom skulle man kunna få ett väsentligt antal arbetslösa i arbete.

All vår erfarenhet säger oss, att byggnadsindustrin är den mest typiska nyckelindustrin. Om man får den igång medför det ett gynnsamt inflytande på flera andra industrier. Säsom mål för byggnadsindustrin satte tal. byggnadsverksamheten 1930, vilken var hälften så stor som den år 1939. Då skulle en mycket väsentlig del av våra arbetslöshetsproblem vara lösta. Statsrådet sade sig ha hoppats att propositionen om regeringens bostadsbyggnadsprogram skulle hunnit framläggas före dagens diskussion, vilket emellertid icke lyckats.

Frågan om hyresökningen är av

sitt riksförbund då skall han omedelbart lämna besked om att planerna på en författningsändring i den angivna riktningen äro övergivna, yttrar Västmanlands Folkblad.

För övrigt kan man väl ha rätt att fråga sig, om den, som bär fram så hopplöst verklighetsfrämmande projekt som det där med politisk rösträtt efter barnantal, kan vara så klar i sitt ljushuvud att han är skickad att taga hand om vårt lands befolkningsfråga. Säkert är också, att ingen i detta land skulle skaffa sig barn bara för att få utökad rösträtt vid riksdagsmannavalen. Valskolkarna kan man i varje fall inte locka till barnalstring med löfte om utsträckt rösträtt. Och ingen annan heller.

Turkiets hållning avgörande. Att Stalin med utpräglad olust ser ett tyskt framträngande över Dardanelerna och genom Turkiet är bergsäkert. Det är viktiga ryska intressen, som härmed hotas. Men från dessa olustskänslor till ett aktivt ingripande gentemot ett Tyskland, som för närvarande inte kan hotas av någon fiende på kontinenten är steget för visso långt. Det finns en politisk regel, som säger att i ett dylikt fall är det bättre att gå med än mot, för att i alla händelser få vara med om delningen av bytet och säkra det under förevärande fall bästa möjliga, skriver Göteborgs-Posten och fortsätter:

Stalins andra försvarslinje kan visa sig gå någonstans i närheten av medbestämmanderätt över Dardanelkontrollen och kompensation i de av Ryssland eftertraktade områdena vid Turkiets nordgränser samt i Iran, alltså f. d. Persien. I varje fall lär Tyskland inte försumma att använda sig av dylika argument i de diplomatiska påtryckningsförsöken i syfte att förmå Turkiet att öppna sina gränser för en tysk genommarsch till Mellersta Orienten. Förlorar Turkiet tilltron till England uppstår en lucka i fronten, så väldig att den knappast kan tilläppas England hade i närvarande stund behövt en armé vid Bosporen. En armé, som stått till förfogande från Syrien om Frankrike ännu varit en kämpande makt vid dess sida.

Mr Tandra TIDNINGAR

På rätt stråt. Livsmedelskommissionen föreslår mjökrabattkort för barn och äldre. Över allt i länderna har man tagit sikte på att i kris- och dyrtider först och främst skydda det växande släktet från att drabbas av undernäring och halvsvält, skriver Västernorrlands Allehanda.

Genom att radikalt förbåliga mjölken ha statsmakterna stora möjligheter att skaffa garantier för att konsumtionen av detta viktiga födoämne säkerställes hos de folk kategorier, för vilka mjölken spelar och bör spela en så absolut dominerande roll i hushållet. Man hoppas därför livligt, att statsmakterna skola föra denna sak i harnn.

Per Johannes reformerar. Om hr Johannes är angelägen om att hans riksförbund med det krigstidsbetonade namnet skall komma av sig redan i början, då skall han vidhålla tanken på propaganda för »barnstreck» vid de politiska valen. Vill han däremot ha någon framgång för

hållande till motsvarande genomsnittliga siffra under den uppåt gående konjunkturen på 1920-talet hade träindustrierbetarantalet i länet under åren 1934-37 minskat med 22 procent. Detta är mindre än i Västernorrland, där träindustrierbetarnas antal sjunkit med betydligt över 30 procent under motsvarande tid. Sysselsättnings-siffrorna inom träindustrien i Norrbotten visa däremot större stabilitet; i detta län begränsar sig arbetarantalets tillbakagång till cirka 10 procent.

Axel Carlsson.

Stor mönstring i länet den 1 maj.

1:a maj kommer att firas på ett stort antal platser i länet genom anordnande av större möten. Icke mindre än 22 platser har nämligen begärt och erhållit talare genom partidistrikts försorg. Vid några av mötena stå högern, folkpartiet och bondeförbundet som medarrangörer och kommer även talare från dessa partier att medverka. Vid flertalet av mötena i år stå dock arbetarrörelsens politiska och fackliga organisationer som ensamma arrangörer. Vi uppmana arbetarrörelsens män och kvinnor att sluta upp talrikt vid mötena. oavsett om dessa äro gemensamma med andra partier eller icke. Den socialdemokratiska talarelistan har följande utseende:

- Umeå: riksdagsman Conrad Jonsson, Eskilstuna.
- Hörnefors: riksdagsman Conrad Jonsson.
- Skellefteå: sekr. E. Törnberg, Stockholm.
- Skelleftehamn: sekr. E. Törnberg.
- Boliden: riksdagsman Lars Hj. Lindahl, Laxå.
- Bureå: riksdagsman Lars Hj. Lindahl.
- Rundvik: red. Sigfrid Almqvist, Umeå.
- Norrbysskär: red. Sigfrid Almqvist.
- Lycksele: riksdagsman Gösta Skoglund, Umeå.
- Kristineberg: riksdagsman Gösta Skoglund.
- Storuman: ombudsman Ernst Nilsson, Umeå.
- Bastuträsk: red. Artur Berglund, Umeå.
- Norsjö: red. Artur Berglund.
- Robertfors: folkskollärare Palmer Aström, Vännäs.
- Byske: kom.-fullmäktigeordf. K. S. Östlund, Bureå.
- Burträsk: ombudsman Konrad Viksten, Umeå.
- Vilhelmina: red. K. J. Sandberg, Skellefteå.
- Asele: red. K. J. Sandberg.
- Dorotea: ombudsman Harald Kärlander, Sollefteå.
- Tvärälund: red. Jacob Wallén, Örnköldsvik.
- Vindeln: red. Jacob Wallén.